

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Πρωταγόρας, 320c-321b

A1.

1-Σ: τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ [...] ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται.

2-Λ: Προμηθεΐα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι, «Νείμαντος δέ μου», ἔφη, «ἐπίσκεψαι»· καὶ οὕτω πείσας νέμει.

3-Σ: Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάθειαν ἔχων μὴ τι γένος ἀἴστωθειή·

4-Σ: πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο

5-Λ: καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε

B1.

Η βασική μέριμνα και φροντίδα του Επιμηθεΐα είναι να εξασφαλίσει τη διαίωσιση όλων των ειδών της ζωής. Ο Πρωταγόρας αναφέρεται στη *σωτηρίαν* των διαφόρων ειδών του ζωικού βασιλείου δηλώνοντας αναλυτικά τους τρόπους με τους οποίους αποφεύγεται η εξαφάνισή τους. Αυτή η λογική της σωτηρίας των ειδών θυμίζει σύγχρονες οικολογικές αρχές π.χ. την αναγκαιότητα εξισορρόπησης των αντίρροπων τάσεων στο πλαίσιο του οικοσυστήματος (νόμος της αναπλήρωσης). Ο Πρωταγόρας επιχειρεί να εξηγήσει τελολογικά τον «νόμο της αναπλήρωσης» στη φύση, αφού σύμφωνα με τους βιολογικούς νόμους κάθε ζώο έχει εφοδιαστεί με τα αναγκαία μέσα επιβίωσης, αυτοσυντήρησης και διαίωσισης του είδους του. Ειδικότερα, παρατηρούμε ότι οι ιδιότητες μοιράζονται στα ζώα έτσι ώστε μία αδυναμία να αναπληρώνεται από μία ικανότητα, με σκοπό να εξασφαλίζονται με αυτόν τον τρόπο α) η ύπαρξη και η διαίωσιση του κάθε είδους και β) η ισορροπία του οικοσυστήματος μέσα από την εξισορρόπηση των αντίρροπων δυνάμεων που λειτουργούν στο εσωτερικό του. Ακόμη, η ποικιλία των ζωικών ειδών με διαφορετικές ιδιότητες και ικανότητες δείχνει ότι στον ζωικό κόσμο επικρατεί συνεχής αγώνας για επιβίωση, ένας διαρκής πόλεμος για την ύπαρξη, και επιπλέον ότι η τελική ισορροπία του οικοσυστήματος προκύπτει από την εναρμόνιση των αντιθέτων (σε αυτό το σημείο ίσως έχει επηρεαστεί από τη θέση του Ηράκλειτου για την «παλίντονον/ἀφανῆ ἄρμονίην»). Οι νεότερες επιστημονικές απόψεις, πράγματι, συγκλίνουν σε ανάλογη με τον Πρωταγόρα διαπίστωση ότι είναι απαραίτητη η ισορροπία στη φύση και στο οικοσύστημα μέσα από την ποικιλία των ζωικών ειδών. Η αλληλεπίδραση διαφόρων παραγόντων ως ρυθμιστικών μηχανισμών ελέγχουν την ισορροπία του. Το οικοσύστημα έχει την ικανότητα να αυτορρυθμίζεται προς την κατεύθυνση της αποκατάστασης της ισορροπίας του, με την προϋπόθεση ότι ο άνθρωπος

θα σεβαστεί αυτή την ισορροπία, που στην εποχή του Πρωταγόρα ήταν μάλλον αυτονόητο.
[280 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Έμπεδοκλής, απόσπασμα 17, 14-30

Στο απόσπασμα από το έργο *Περὶ φύσεως* ο Έμπεδοκλής αναπτύσσει τη φυσική του διδασκαλία: δεν υπάρχει γέννηση και θάνατος, αλλά μόνο ανάμειξη και χωρισμός τεσσάρων στοιχείων (*ριζωμάτων*) της φωτιάς, του αέρα, του νερού και της γης. Πρόκειται, δηλαδή, για μια τετράδα «βασικών αρχών» ή «στοιχείων» από τα οποία σχηματίζονται όλα τα άλλα πράγματα. Αυτό αποτελεί το πρώτο κοινό σημείο με τον μύθο του Πρωταγόρα, καθώς αναφέρεται και σε αυτόν η ανάμειξη στοιχείων (*ἐκ γῆς καὶ πυρός μείξαντες καὶ τῶν ὄσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται*). Η θεωρία του Έμπεδοκλή ορίζει, επιπλέον, τον μηχανισμό (*Φιλότης-Νεῖκος*), χάρις στον οποίο παρά τη συνεχή αλλαγή εξασφαλίζεται η παγκόσμια σταθερότητα (*καὶ διαδοχικὰ κρατοῦν τὴν ἐξουσίαν, καθὼς γυρίζει ὁ χρόνος*). Αυτή η σταθερότητα αντιστοιχεί στην ισορροπία του οικοσυστήματος η οποία περιγράφεται στον μύθο του Πρωταγόρα, και επιτυγχάνεται με τον νόμο της αναπλήρωσης και την επιβίωση των ειδών (*Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀΐστωθει*). Ο πυρήνας της θεωρίας του Έμπεδοκλή είναι: καθένα από τα στοιχεία πρέπει να είναι ίσο με καθένα από τα άλλα (*Ὅλ' αὐτὰ εἶναι ἴσα καὶ συνομήλικα ἐξαρχῆς*). Και στο σημείο αυτό οι απόψεις του συγκλίνουν με τον μύθο του Πρωταγόρα. Ο Επιμηθέας εξισώνει τις ιδιότητες των ζωικών ειδών με την κατάλληλη κατανομή των ιδιοτήτων σε αυτά (*καὶ τᾶλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν*). Τέλος, η ποικιλία των ειδών εντοπίζεται και στα δύο αποσπάσματα. Ο Έμπεδοκλής σημειώνει ότι τα είδη είναι ίσα, αλλά το καθένα διατηρεῖ τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του (*ἀλλὰ διαφορετικὴ ἔχει τὸ καθένα σημασία, κατὰ τὸ ἦθος τοῦ καθενός*). Ομοίως, και ο Πρωταγόρας αναφέρει πλήθος ζωικών ειδών με ξεχωριστές ιδιότητες και ποικίλα χαρακτηριστικά. [261 λέξεις]

B3. 1-γ, 2-α, 3-γ, 4-γ, 5-γ

B4. ανάμειξη, αμιγής, πρόσμειξη – προφήτης, θέσφατος, αφασία – διασώστης, άσωτος, σωσίβιο – δερματολόγος, επιδερμίδα, δερματοδέτος – διατροφή, υπερτροφικός, τροφοσυλλέκτης